

«Շիրակի ուսուցիչների միություն» ԳԿ ՀԿ

Ուսուցիչների վերապատրաստում

Հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ «Աշխարհագրական կրթության բովանդակության բաղադրիչները
և նրանց ձևավորման մեթոդիկան»

Վերապատրաստող՝ Ա. Ներսիսյան

Վերապատրաստվող՝ Կ. Մելքոնյան

Առարկա՝ Աշխարհագրություն

Գյ ու մրի 2022

Բովանդակություն

Ներածություն -----
-----3

Գլուխ 1. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ ԿԱՊԸ ԱՅԼ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

1.1 ՈՒսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը աշխարհագրության դասե-----
6

1.2 Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդների կապը այլ գիտությունների հետ --
-----7

1.3 Աշխարհագրության ուսուցման մեթոդների և դիդակտիկայի միջև կապը-----
-----9

1.4 Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդների կապերը հոգեբանության հետ----
-----10

Գլուխ 2 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

2.1 Աշխարհագրական կրթության բովանդակության հիմնական բաղադրիչները-----11

2.2 Աշխարհագրական փաստերի և անվանակարգի ուսումնասիրման մեթոդիկա---13

*2.3 Աշխարհագրական պատկերացումների ձևավորման մեթոդիկա-----
14*

*2.4 Աշխարհագրական պատկերացումների ուսումնասիրման մեթոդիկա -----
15*

Գլուխ3. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

*3.1 Աշխարհագրական հասկացությունների ձևավորման մեթոդիկա-----
18*

*3.2 Պատճառահետևանքային կապերի ձևավորման մեթոդիկա-----
20*

3.3 Աշխարհագրական օրինաչափությունների ձևավորման մեթոդիկա-----

23

Գլուխ 4. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

4.1 Աշխարհագրական կարողությունների և հնտությունների ձևավորման մեթոդիկա--

-----24

4.2 Սովորողների ստեղծագործական գործունեության փորձի և հուզարժեքային վերաբերմունքի ձևավորման մեթոդիկա-----

---25

Եզրակացություն-----

-----27

Օգտագործված գրականության ցանկ -----

---28

Ներածություն

Աշխարհագրությունը հնագույն և միննույն ժամանակ հավերժ երիտասարդ գիտություն է: Ժամանակակից աշխարհագրական գիտությունը զարգացել է աստիճանաբար, դարերով. Նրա զարգացումը ընթացել է քաղաքակրթության զարգացմանը զուգընթաց և անքակտելիորեն կապված է նրա հետ:

Ժամանակակից աշխարհագրական գիտությունը գիտելիքի բարդ, ճյուղավորված համակարգ է, բնական, հումանիտար և ճշգրիտ գիտությունների իրական միաձուլում: Ի վերջո, պետք է ընդգծել, որ աշխարհագրությունը բարձր աշխարհայացքային ներուժ ունեցող գիտություն է, որը սերտորեն կապված է մշակույթի ողջ համակարգի հետ, որտեղ այն կատարում է տարբեր գործառույթներ: Աշխարհագրության ողջ պատմությունը մշակույթի, գիտության և տեխնիկայի հետ նրա հարաբերությունների պատմությունն է: Աշխարհագրությունը շատ առումներով ձևավորում է

հասարակական գիտակցությունը, գիտակցում է մարդկանց կարիքները բնականոն կյանքի, ինքնահաստատման և զարգացման համար անհրաժեշտ պայմաններում:

Այլ գիտությունների հետ աշխարհագրության փոխազդեցության յուրահատուկ է : Մինչև XX դարի կեսերը հայտնաբերվել է աշխարհագրության և պատմության ամենամոտ կապը: Այս կապն արտացոլվել է, մասնավորապես, աշխարհագրական առարկաների դասավանդման բազմաթիվ մակարդակներում: Վերջին տարիներին աշխարհագրության և բնապահպանական գիտելիքների միջև կապերը նկատելիորեն աճել են, և ավելի ու ավելի մեծ ուշադրություն է կենտրոնանում շրջակա միջավայրի հետ հասարակության փոխազդեցության վրա:

Այսօր աշխարհագրության զարգացման բուն տրամաբանությունը հանգեցրել է մաթեմատիկական մեթոդների և համակարգչային տեխնիկայի լայն նպատակային կիրառման՝ աշխարհագրական գիտելիքները ինֆորմատիզացնելու նպատակով: Սա իր հերթին պահանջում է սկզբունքորեն նոր մոտեցումներ աշխարհագրական տեղեկատվության հավաքագրման, մշակման, վերլուծության և սինթեզի կազմակերպման համար:

Մեր ժամանակներում գիտական գիտելիքների համակարգի առաջանցիկ բարդության պատճառով և՛ աշխարհագրությունն ընդհանրապես, և՛ յուրաքանչյուր աշխարհագրական դիսցիպլին, մասնավորապես, փոխազդում է հսկայական թվով տարբեր գիտությունների հետ:

Աշխարհագրագետների բոլոր տեսակետները միշտ էլ կրել են այլ գիտությունների մեթոդաբանական ուղեցույցների ազդեցությունը: Ընդհանուր առմամբ, կարելի է առանձնացնել ամենաուժեղ ազդեցությունների երեք աղբյուրներ.

1. Բնական գիտություններ,
2. Սոցիոլոգիա և հարակից գիտություններ.
3. Պատմություն

Ուստի ժամանակի հրամայականն է հանրակրթական դպրոցներում աշխարհագրություն առարկայի դասավանդումը կազմակերպել առաջանցիկ տեխնոլոգիական կրթությանը համահունչ , ինչպես նաև ուսուցումը կազմակերպել այնպես, որ .

- Նպաստել դպրոցականների բնապահպանական, տնտեսական և պոլիտեխնիկական կրթությանը.
- Դպրոցականներին զինել բնական և սոցիալական առարկաների և երևույթների ուսումնասիրման համար մատչելի մեթոդներով.
- Աշակերտներին մեջ ձևավորել աշխարհագրական մշակույթ, պատրաստել ինքնակրթության աշխարհագրության և հարակից գիտությունների ոլորտում.
- ձևավորել ուսանողների դիալեկտիկական հայացքները բնության վերաբերյալ որպես օբյեկտիվ իրականություն, որը գտնվում է շարունակական ձևավորման, փոփոխության, վերափոխման և զարգացման մեջ.
- Նպաստել դպրոցականների բարոյական և բնապահպանական դաստիարակությանը, բնական միջավայրի նկատմամբ մարդասիրական, զգույշ և պատասխանատու վերաբերմունքի ձևավորմանը.
- Զարգացնել ճանաչողական հետաքրքրություններ աշխարհագրական գիտելիքների և բնական միջավայրի վիճակի խնդիրների նկատմամբ.
- Նպաստել դպրոցականների մտավոր գործառնությունների զարգացմանը որպես իմաստալից ընկալում, ստեղծագործ երևակայություն, հասկացություններով մտածողություն, կամայական հիշողություն, խոսք և այլն:
- Դպրոցականների մեջ սերմանել մտավոր գործողությունների և գործողությունների համակարգ (վերլուծություն, սինթեզ, համեմատություն, դասակարգում, ընդհանրացում և այլն), որոնք թույլ են տալիս հաջողությամբ լուծել տարբեր խնդիրներ

Գլուխ 1. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ ԿԱՊԸ ԱՅԼ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

1.1 ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻՆ

Աշխարհագրության ուսուցման գործընթացում մեծ դեր ունեն ժամանակակից ուսուցման ձևերը, որոնք նպաստում են սովորողների մտավոր ունակությունների ակտիվացմանն ու զարգացմանը: Ուսուցման ավանդական մեթոդներից ինտերակտիվ մեթոդների անցման անձնական փորձի վերլուծության հիման վրա հողվածում ներկայացվում են ուսուցման արդյունավետության բարձրացման նոր մոտեցումներն ու մեթոդները տարբեր դասարաններում: Նպատակահարմար է համարվել այս դասերի յուրացման աստիճանը պարզել հայտորոշիչ թեստի միջոցով: Ներկայումս օբյեկտիվ անհրաժեշտություն է դասավանդման ավանդական մեթոդների ու եղանակների հետ համատեղ աշխարհագրության դասավանդման մեջ ներդնել ուսուցման ժամանակակից փոխգործուն (ինտերակտիվ) մեթոդներ և եղանակներ՝ նպատակ ունենալով բարձրացնելու ուսուցանվող նյութի յուրացման արդյունավետությունը և զանազան հնարներ կիրառելու հնարավորություն ընձեռելով: Արդի պայմաններում ժամանակակից սերունդ կրթելու համար մեթոդական այս նորարարությունները պարտադիր են: Այն նպաստում է սովորողի ինքնուրույն մտածելու, ստեղծագործելու զարգացմանը:

Երեխաների կարողությունների և հմտությունների ձևավորման համար կարևոր նշանակություն ունի դասավանդման ընթացքում մեթոդների ճիշտ ընտրությունը: Աշակերտն այսօր կարևորում է ուսուցչի կողմից իրեն գիտելիք հաղորդելու ձևը: «Այս առումով էլ անհրաժեշտ է, որ աշխարհագրության ուսուցիչը յուրաքանչյուր դասին պատրաստվի հանգամանորեն, որովհետև աշակերտի կողմից ծրագրային նյութի

յուրացումը զգալի չափով պայմանավորված է այդ նյութը հաղորդողի որակից: Աշխարհագրության դասերի հաջողությունը մեծապես կախված է նրա կահավորումից, որի վրա ուսուցիչը պետք է աշխատի օրեր ու ամիսներ առաջ: Դրանք ոչ միայն քարտեզներ են, այլ նաև բազմաթիվ ու բազմաբնույթ ցուցադրական նյութեր» : Սովորողների կարողությունների և հմտությունների ձևավորման համար կարևոր նշանակություն ունի դասավանդման ընթացքում համապատասխան մեթոդների ընտրությունը: Ուսման նկատմամբ հետաքրքրությունը մասամբ կարելի է լրացնել նաև հետաքրքրաշարժ ուսումնական նյութի օգտագործմամբ, քանի որ դա նպաստում է դասի արդյունավետության բարձրացմանը:

1.2. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԿԱՊԸ ԱՅԼ

ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

Ցանկացած ակադեմիական առարկա գիտության մանկավարժական «պրոյեկցիա» է, որը կառուցված է հաշվի առնելով դպրոցականների տարիքային առանձնահատկությունները և նրանց նախկին վերապատրաստումը, ինչպես նաև այն սոցիալական և բնական միջավայրի առանձնահատկությունները, որոնցում ապրում են ուսանողները:

Դպրոցական աշխարհագրության բովանդակության զարգացման գործում հատկապես կարևոր են աշխարհագրության դասավանդման մեթոդիկայի և աշխարհագրական գիտությունների միջև կապերը, այսինքն. հարցի լուծման հարցում, թե որն է գիտական աշխարհագրական գիտելիքների և հմտությունների շրջանակը, որին պետք է տիրապետեն դպրոցականները աշխարհագրության դասավանդման գործընթացում: Աշխարհագրության կրթության բովանդակության ձևավորումն ու կատարելագործումը մնայուն կարևորության և նշանակալի ինդիք է: Հատկանշական է, որ աշխարհագրական կրթության բովանդակության կատարելագործման կենտրոնական խնդիրներից է նրանում ավելի լիարժեք արտացոլել զարգացման ժամանակակից մակարդակը և աշխարհագրական գիտությունների համակարգի ձեռքբերումները: Ժամանակակից դպրոցում ուսումնասիրվում են աշխարհագրական

գիտության հիմունքները, այլ ոչ թե բուն գիտական աշխարհագրությունը: Ուսուցման գործիքներն ու դրանց հետ աշխատելու մեթոդները նույնպես մեծապես որոշվում են աշխարհագրական գիտության հետազոտության մեթոդներով: Օրինակ՝ քարտեզագրական հետազոտության մեթոդը, որն առավել հասուն է աշխարհագրությանը, լայնորեն կիրառվում է դպրոցական ուսուցման մեջ՝ քարտեզների հետ աշխատելու համակարգի տեսքով: Ավագ դասարաններում ակնառու տեղ է գրավում տնտեսական և ժողովրդագրական վիճակագրության հետ աշխատանքը, որը համապատասխանում է տնտեսական աշխարհագրության համար այդքան կարևոր հետազոտության վիճակագրական մեթոդին: Դպրոցական կրթության մեջ գիտական աշխարհագրության հետազոտման դաշտային մեթոդները ներկայացված են դաշտային ճամփորդություններով և դիտարկումներով: Դպրոցական աշխարհագրության բոլոր դասընթացներում աշխարհագրական գիտությանը բնորոշ տարածքային, տարածական մոտեցումը լայնորեն կիրառվում է բնության և հասարակության առարկաները և երևույթները դիտարկելու համար:

1.3. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ և ԴԻԴԱԿՏԻԿԱՅԻ ՄԻՋԻ ԿԱՊԸ

Դիդակտիկական կազմում է բոլոր ակադեմիական առարկաների մեթոդաբանության ընդհանուր գիտական հիմքը: Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդաբանությունը զարգանում է դիդակտիկայի վրա հիմնված օրենքների, օրինաչափությունների և սկզբունքների համաձայն: Դպրոցական աշխարհագրության բովանդակությունը մշակվում է ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում հանրակրթական և պոլիտեխնիկական կրթության բովանդակության տեսության հիման վրա, իսկ աշխարհագրության դասավանդման մեթոդների համակարգը և դրանց պահանջները կապված են ընդհանուր ուսուցման մեթոդների դիդակտիկ դասակարգումների հետ: Աշխարհագրության դասին իրականացվում են դիդակտիկայի կարևորագույն դրույթները կրթության կազմակերպման այս ձևի վերաբերյալ, որը հիմնականն է ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում և այլն: Մեթոդաբանական գիտության և դիդակտիկայի կապը դիալեկտիկորեն բարդ է.

աշխարհագրության դասավանդման մեթոդաբանությունը ոչ միայն հիմնված է դիդակտիկայի ընդհանուր դրույթների վրա, այլև հարստացնում է վերջինս՝ բացահայտելով գիտելիքների և հմտությունների հաջող ձևավորման, զարգացման և կրթության առանձնահատկություններն ու ուղիները: ուսանողները աշխարհագրության դասավանդման գործընթացում. Դիդակտիկան որպես ուսումնական գործընթացի ընդհանուր տեսություն չի կարող հաջողությամբ զարգանալ առանց բոլոր ակադեմիական առարկաների դասավանդման կոնկրետ օրենքների ընդհանրացման:

1.4. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԿԱՊԵՐԸ ՀԵԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ.

Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդոլոգիան սերտ կապ ունի հոգեբանության հետ: Այս կապերը պայմանավորված են նրանով, որ հոգեբանության կողմից հայտնաբերված օրինաչափությունները օգնում են գտնել երեխայի ուսուցման, դաստիարակության և անհատականության զարգացման ամենաարդյունավետ միջոցները, մեթոդներն ու մեթոդները, ձևավորել ուսանողների աշխարհագրական մտածողության հիմքերի ձևավորման մանկավարժական գրագետ գործընթաց: . Իրոք, աշխարհագրության դասավանդումը հաջող չի լինի, եթե ուսուցիչը չգիտի, թե ինչպես օգտագործել հոգեբանության վերջին նվաճումները երեխաների ճանաչողական գործունեության ուսումնասիրության մեջ: Վերջին տարիներին մեթոդական հետազոտությունն ավելի ու ավելի է հիմնված ընդհանուր, հոգեբանական և

զարգացման հոգեբանության տվյալների վրա՝ աշակերտի սովորելու նկատմամբ ուշադրության մեծացման արդյունքում: Մեթոդաբանական գիտությունն օգտագործում է հոգեբանության տվյալները ինչպես անուղղակիորեն, դիդակտիկայի օրենքների և սկզբունքների միջոցով, այնպես էլ ուղղակիորեն: Այս առումով անգնհատելի է հոգեբաններ Մենչինսկայա, Դ.Բ. Բոգոյավլենսկի, Պ.Յա. Գալպերինի, Ն.Ֆ. Տալիզինայի, Է.Ն. Կաբանովա-Մելերի հետազոտությունների կիրառական նշանակությունը:

Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների համար հիմնարար են համարվում զարգացման ուսուցման տեսության գաղափարներն ու սկզբունքները, որոնք առաջ են քաշել Լ.Ս. Վիգոտսկին, ինչպես նաև նրա աշակերտներն ու հետևորդները: Ըստ այս տեսության՝ ուսուցումը պետք է առաջնորդվի «ոչ թե երեկով», այլ ուսանողի զարգացման «ապագայով»: Ճիշտ կազմակերպված ուսուցումը միշտ պետք է զարգացումից առաջ լինի, առաջ գնա և ծառայի որպես նոր զարգացման աղբյուր:

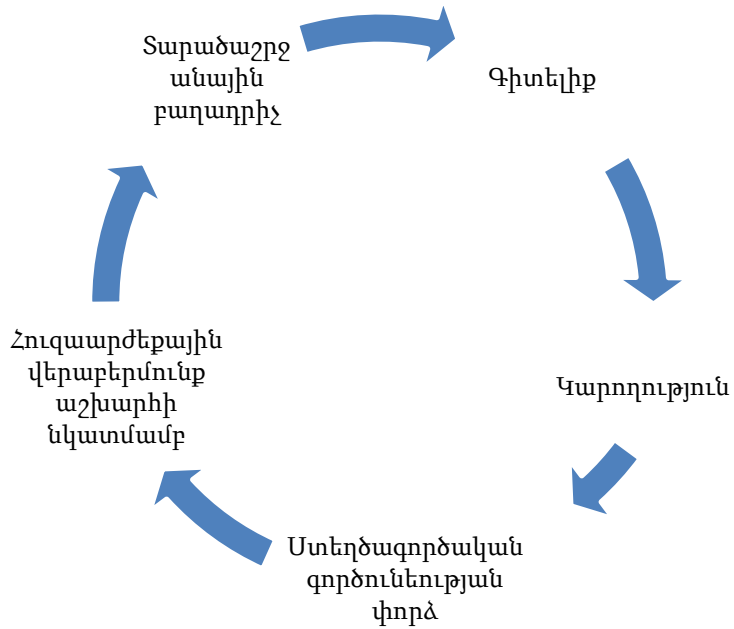
Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդաբանության զարգացմանը զուգահեռ խորանում են դրա կապերը տրամաբանության, կիրեռնետիկայի, ներդոֆիզիոլոգիայի հետ:

Գլուխ 2. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈՂԻԿԱՆ

2.1 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ

Ուսուցման գործընթացում զուգորդվում են իմացության երեք աղբյուր՝ պատկեր, խոսք, պրակտիկա: Այս հանգամանքը առաջին հերթին հաշվի է առնվում աշխարհագրության բովանդակության բաղադրիչների ձևավորման գործում:

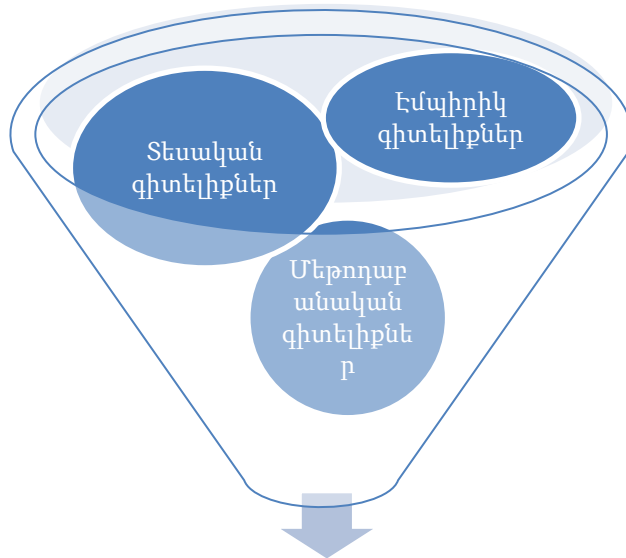
Ներկայումս աշխարհագրության բովանդակության մեջ առանձնացնում են հինգ հիմնական բաղադրիչներ՝

Գիտելիքները հանդիսանում են աշխարհագրական գիտության բովանդակության հիմնական բաղադրիչը:

Գիտելիքը, փիլիսոփայության տեսանկյունից, ձևակերպվում է իբրև իրականության իմացության արդյունք, որը ստուգված է գործնականում և համարժեք արտացոլված է մարդու գիտակցության մեջ:

Մասնագիտական գրականությունների մեջ գոյություն ունեն գիտելիքների դասակարգման տարբեր սկզբունքներ: Աշխարհագրական գիտելիքների հիմնական խմբերը կարելի է ներկայացնել հետևյալ դասակարգմամբ՝

Աշխարհագրական գիտելիքներ

1. Էմպիրիկ գիտելիքներ, որոնք ձևավորվում են զգայական իմացության արդյունքում–փաստեր, աշխարհագրական անվանակարգ և պատկերացումներ:
2. Տեսական գիտելիքներ, որոնք ձևավորվում են տրամաբանական իմացության արդյունքում–տեսություն, հասկացություններ-օրինաչափություններ և պատճառահետևանքային կապեր:
3. Մեթոդաբանական գիտելիքներ–այս խմբին են դասակարգվում՝ հետազոտության մեթոդները և ուսուցման և ուսումնառության մեթոդները:

2.2 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՓԱՍՏԵՐԻ ԵՎ ԱՆՎԱՆԱԿԱՐԳԻ

ՈւՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Փաստերը հանդիսանում են էմպիրիկ գիտելիքների կարևոր օղակը: Փաստը նյութական և հոգևոր աշխարհում տեղ գտած և իրականացված երևույթն է, որն արտացոլված է մարդու գիտակցության մեջ: Դպրոցական աշխարհագրության մեջ ներառվում են բազմաթիվ փաստեր: Առանձնացվում են փաստերի երկու խումբ՝

- Իլյուստրատիվ (պատկերավոր) փաստեր: Այս խմբին են դասվում առկա փաստերի մեծ մասը: Նրանք ծառայում են առանձին դրույթների հաստատմանը կամ կոնկրետացմանը: Այդպիսի տեղեկությունները կարող են դպրոցականների համար լինել նոր կամ արդեն ծանոթ, բայց դրանք օժանդակ դեր են խաղում:

- Կրթական նշանակության փաստեր: Սրանք մտնում են շրջանավարտների պատրաստման պարտադիր պահանջների մեջ և կազմում են ընդհանուր աշխարհագրական մշակույթի բաղադրամաս: Կրթական նշանակության փաստերի օրնակ կարող են ծառայել՝ աշխարհագրական անվանացանկը, տարթվերը աշխարհագրական հայտնագործությունների պատմությունից և այլն:

Գոյություն ունի փաստերի ևս մեկ դասակարգում, որը պայմանավորված է նրանց կիրառման նպատակով: Ըստ կիրառման նպատակի աշխարհագրական փաստերը բաժանվում են մի քանի խմբի՝

1-ին խումբ. Փաստեր, որպես տեսական գիտելիքների՝ հասկացությունների և պատճառահետևանքային կապերի ձևավորման բազա, երբ գիտելիքը ձևավորվում է ինդուկտիվ եղանակով:

2-րդ խումբ. Փատեր, որոնք հաստատում կամ կոնկրետացնում են տեսական գիտելիքները, երբ դրանք ձևավորվում են դեդուկտիվ եղանակով:

3-րդ խումբ. Փատեր ուսումնասիրվող աշխարհագրական օբյեկտների և երևույթների բնութագրման ժամանակ:

4-րդ խումբ. Փատեր ուսումնասիրվող աշխարհագրական օբյեկտների և երևույթների մասին տեղեկատվության ընդարձակաման համար:

2.3 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆՎԱՆԱԿԱՐԳԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ

ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Աշխարհագրական անվանակարգը՝ գեոնոմենկլատուրան, աշխարհագրական տեղանունների, եզրույթների, կատեգորիաների ամբողջություն է: Նրա իմացությունը որոշում է սովորողի աշխարհագրական կուլտուրայի մակարդակը և հանդիսանում է միջնակարգ դպրոցների շրջանավարտների պատրաստմանը ներկայացվող պահանջներից մեկը:

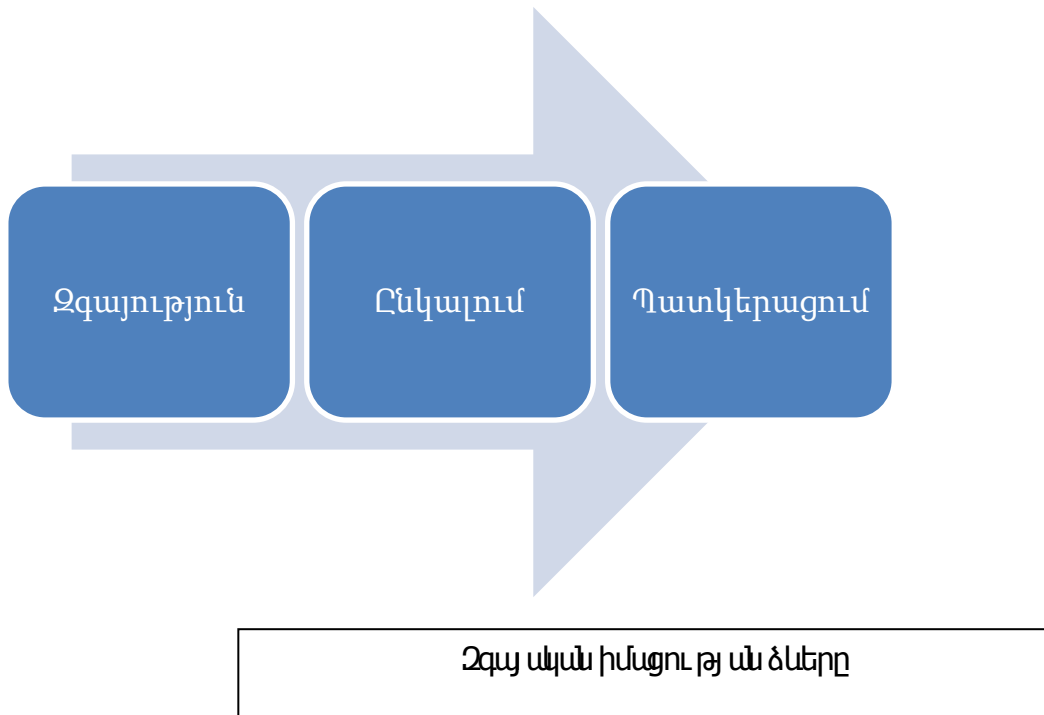
Ընդհանրապես փորձը ցույց է տալիս, որ տեղանունների հետ աշխատանքը մեծ հետաքրքրություն առաջացնում սովորողների մոտ և հանդիսանում է տեղեկությունը հիշելու կամ ամուր մտապահելու արդյունավետ միջոց:

Գոյություն ունի գիտություն տեղանունների վերաբերյալ, որը կոչվում է **տոպոնիմիկա**: Վերջինս, ինքնուրույն գիտակարգ է, որը զբաղվում է աշխարհագրական տեղանունների ստուգաբանությամբ՝ նշանակության բացատրումով և ծագման պատմությունով: Տոպոնիմները՝ աշխարհագրական օբյեկտների անվանումներն են, որոնք սովորաբար իրենց մեջ ներառում են միայն ցամաքային տարածքի աշխարհագրական տեղանունները: Դրա համար էլ մասնագետները, ջրային օբյեկտների ստուգաբանությամբ զբաղվող գիտական ուղղությանը առանձնացնում են և անվանում են՝ Հիդրոնոմիկա:

2.4 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ

ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Պատկերացումը օբյեկտի կամ երևույթի զգայադիտողական պատկերն է, դրանց արտաքին հատկանիշների արտացոլումը գիտության մեջ: Այն զգայական իմացության ձև է: Ըստ այդմ, նախ բացահայտենք զգայական իմացության ձևերը՝

Զգայություն – արտաքին գրգռիչների կողմից առաջացած ռեակցիա,

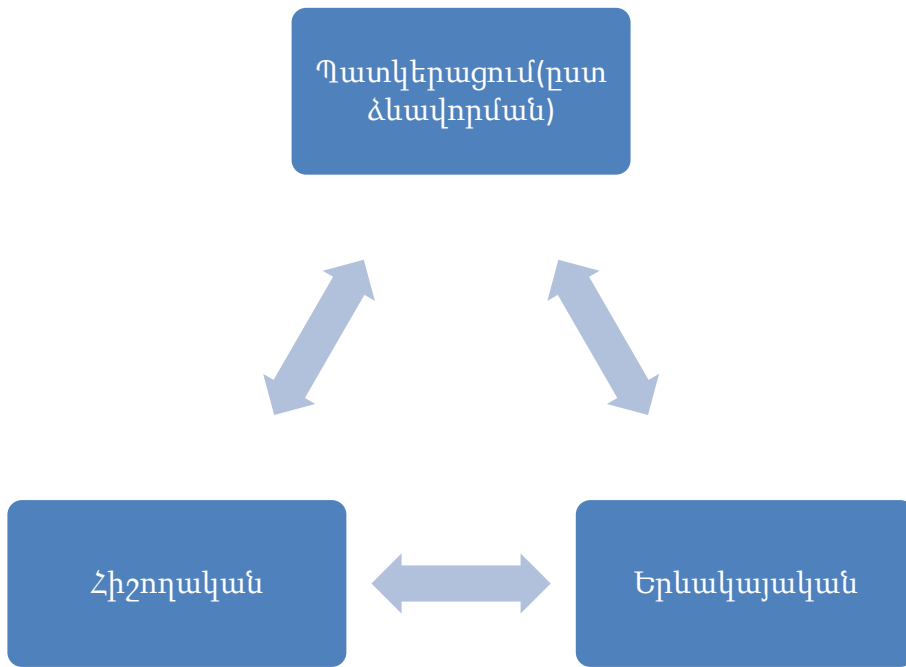
Ընկալում – Երևույթի կամ առարկայի ամբողջական արտացոլումն է գիտակցության մեջ՝ ուղեղի սինթեզող գործունեության արդյունքում:

Պատկերացում – Հիշողության մեջ պահպանվող, վերարտադրված պատկեր:

Աշխարհագրական պատկերացումների մեծ մասը ձևավորվում է աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում: Աշխարհագրական պատկերացումները ուսումնասիրվող աշխարհագրական օբյեկտների և տարածքանրի պատկերվոր կերպարն են:

Այսպիսով կարող ենք սահմանել, որ **աշխարհագրական պատկերացումները օբյեկտի կամ երևույթի արտաքին հատկանիշների արտացոլումն է գիտակցության մեջ:**

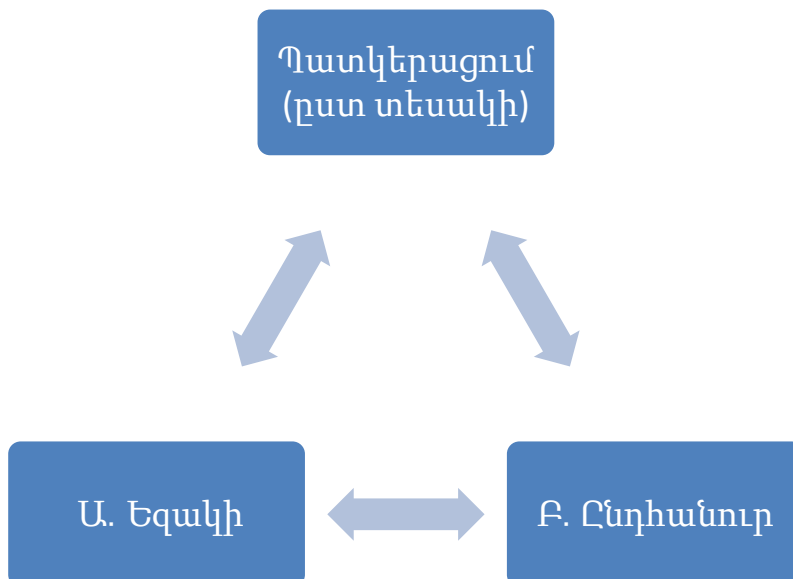
Պատկերացումները ձևավորվում են տարբեր ճանապարհով և կախված դրանից բաժանվում են 2 մեծ խմբի՝

Հիշողական պատկերացումներ՝ երբ պատկերացումը ձևավորվում է օբյեկտի անմիջական դիտարկման արդյունքում:

Երևակայական պատկերացումներ՝ երբ պատկերացումը ձևավորվում է առանց անմիջական դիտարկման, սակայն հիմքը իրական է: Այն ձևավորվում է օբյեկտի մասին կարդալուց կամ լսելուց:

Պատկերացումները ըստ տեսակի բաժանվում են երկու խմբի՝

Ա/ եզակի պատկերացումներ, որոնք վերաբերում են կոնկրետ եզակի աշխարհագրական օբյեկտին կամ երևույթին:

Բ/ Ընդհանուր պատկերացումներ, որոնք վերաբերում են օբյեկտի հիմնական արտաքին հատկանիշներին, հաշվի չառնելով եզակի մանրամասները:

Աշխարհագրական պատկերացումները մյուս պատկերացումներից տարբերվում են իրենց տարածական բնույթով: Դա նշանակում է, որ այս պատկերացումները արտացոլում են առարկայի տեղը, դիրքը, արտաքին տեսքը, մեծությունը և այլն:

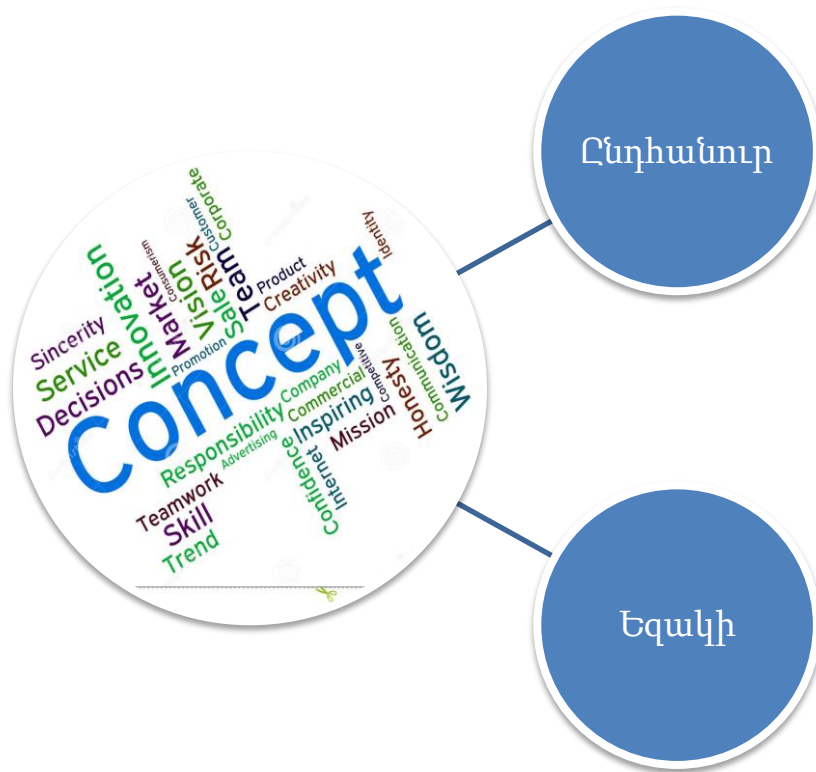
Աշխարհագրության դասընթացում ուսումնասիրվող շատ օբյեկտներ ունեն այնպիսի մեծ չափեր, որ նրանց մասին ճիշտ պատկերացում ակզմելու համար անհրաժեշտ է օգտագործել աշխարհագրական քարտեզներ և ատլասներ:

Գլուխ 3. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

3.1 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Աշխարհագրական հասկացությունը օբյեկտի կամ երևույթի ներքին էական հատկանիշների արտացոլումն է գիտակցության մեջ: Հասկացությունը բնութագրվում է բովանդակությամբ և ծավալով: Հասկացության բովանդակությունը՝ օբյեկտի կամ երևույթի էական հատկանիշների ամբողջություն է, ծավալը՝ օբյեկտների կամ երևույթների այն քանակն է, որոնց վերաբերում է հասկացության բովանդակությունը:

Հասկացությունները լինում են ընդհանուր և եզակի:

- Ֆիզիկաաշխարհագրական օբյեկտների և երևույթների վերաբերյալ
- Տնտեսաաշխարհագրական օբյեկտների վերաբերյալ,
- Բնության տարրերի, բնության և տնտեսության միջև տեղ գտած փոխհարաբերությունների վերաբերյալ,
- Աշխարհագրական քարտեզների և քարտեզի վրա օբյեկտների պատկերման եղանակների վերաբերյալ:

- Կոնկրետ ֆիզիկաաշխարհագրական օբյեկտին վերաբերող,
- Կոնկրետ տնտեսաաշխարհագրական օբյեկտին վերաբերող
- Մայրցամաքների և աշխարհամասերի վերաբերյալ
- Երկրների և տարածաշրջանների վերաբերյալ

Ընդհանուր հասկացությունները դպրոցական աշխարհագրությունում բաժանվում են երկու խմբի՝ ընդհանուր գիտական և ընդհանուր աշխարհագրական:

Ընդհանուր հասկացությունները կարելի է բաժանել 4 խմբի՝

- Ֆիզիկաաշխարհագրական օբյեկտների և երևույթների վերաբերյալ,
- Տնտեսաաշխարհագրական օբյեկտների վերաբերյալ,
- Բնության տարրերի, բնության և տնտեսության միջև տեղ գտած փոխհարաբերությունների վերաբերյալ,
- Աշխարհագրական քարտեզների և քարտեզի վրա օբյեկտների պատկերման եղանակների վերաբերյալ:

Եզակի հասկացությունները դպրոցական աշխարհագրության շրջանակներում են վերաբերում են կոնկրետ աշխարհագրական օբյեկտին:

Եզակի հասկացությունները նույնպես իրենց հերթին բաժանվում են 4 խմբի՝

- Կոնկրետ ֆիզիկաաշխարհագրական օբյեկտին վերաբերող,
- Կոնկրետ տնտեսաաշխարհագրական օբյեկտին վերաբերող,

- Մայրցամաքաների և աշխարհամասերի վերաբերյալ
- Երկրների և տարածաշրջանների վերաբերյալ:

Հասկացությունների շարքում տարաբաժնվում են նաև կոնրետ և արստարկտ հասկացությունները:

3.2 ՊԱՏՃԱՌԱՀԵՏԵՎԱՆՔԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԻ ՁԵՎԱՐՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Պատճառականությունը կապերի յուրահատուկ ձև է, որն առկա է շրջակա միջավայրի երևույթների միջև: Դեռ հնում մարդիկ գիտակցել են, որ երևույթի առաջացումը կամ վերացումը ինչ-որ երևույթի առաջգաման կամ վերացման պատճառ է հանդիսանում: Պատճառահետևանքային կապերի բացահայտումը առանցաքային համարվում ժամանակակից աշխարհագրության համար: Դրանց իմացությունը հնարավորություն է տալիս հասկանալ բնաշխարհագրական և հասարակական աշխարհագրական շատ երևույթների առաջգաման պատճառները և կանխատեսել դրանց հնարավոր զարգացումները: Պետք է հատուկ նշել, որ պատճառահետևանքային կապերի յուրացումը կարևոր նախապայման է հանդիսանում սովորողի մտավոր զարգացման համար:

Հայտնի է, որ պատճառահետևանքային կապերը դժվար են յուրացվում սովորողների կողմից, քանի որ դրանք անհնար է անգիր սովորել, ինչպես օրինակ հասկացություններն ու սահմանումները: Դրանք պետք է հասկանալ և իմաստավորված ընկալել: Փորձարարական աշխատանքները բացահայտել են աշխակերտների կողմից պատճառահետևանքային կապերի յուրացման հետևյալ թերությունները՝

- Աշակերտները շփոթում են պատճառն ու հետևանքը,
- Կապերի բացատրման ժամանակ թվարկում են միայն փաստերը,
- Նշում են միայն մեկ պատճառ, մինչդեռ առկա է պատճառների ողջ համակարգ,
- Պատճառահետևանքային կապերի շղթայից դուրս են թողնում առանձին օղակներ, ինչ արդյունքում խաղտվում է դատողության տրամաբանությունը:

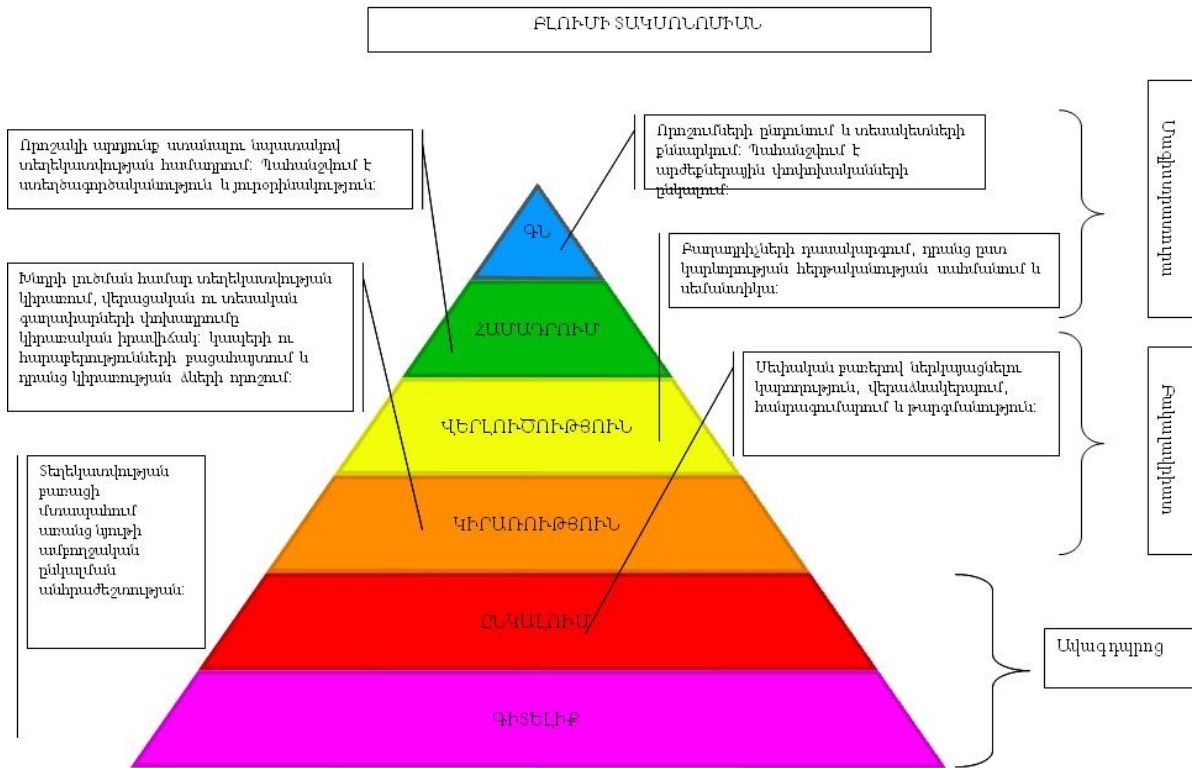
Պատճառահետևանքային կապերի արդյունավետ յուրացման համար անհրաժեշտ է կիրառել տարբեր տեսակի սխեմաներ, նկարներ, ֆիլմեր, իսկ ուսուցչի խոսքը պետք է ունենա համապատասխան տրամանական կառուցվածք:

Պատճառահետևանքային կապերի վերլուծությունը, փաստերն ու երևույթները գնահատելու կարողությունների զարգացումը աշակերտների մոտ կարևորվում է հատկապես քննադատական մտածողության ձևավորման տեսանկյունից :

Որպես ներգործության միջոց՝ նախընտրելի է կիրառել բաց հարցադրումների հետևյալ տեսակները՝

- Ինչու՞,
- Ի՞նչ հետևանքների է հանգեցնում,
- Ինչպե՞ս եք գնահատում....

Ընդ որում այդ երեք տեսակի հարցերի միջոցով կառուցվում է պատճառահետևանքային կապերի տրամաբանական ամբողջական մեկ շղթա: Նշեմ նաև, որ այս հարցադրումներին պատասխանելիս աշակերտների իրականացրած ճանաչողական գործունեությունը համապատասխանում է Բլումի [7] մշակած աստիճանային համակարգի վերին աստճաններին և ենթադրում է գնահատում, աստիճանակարգում, արժևորում:

Բլումի տաքսոնոմիական կառուցվածքը	Նկարագրող բառեր
<p>Գնահատում</p> <p><i>Գիտելիքի մասին դատողություններ անել</i></p>	<p>Մեկնաբանել, հիմնավորել, որոշել, քննադատել, դատողություն անել, լուծել, ռեյտինգավորել, արժևորել, գնահատական տալ</p>
<p>Համադրում</p> <p><i>Ստեղծել նոր գաղափարներ կատարողներ</i></p>	<p>Առաջադրել թեզ, կանխատեսել, ստեղծել, արտադրել, մոդիֆիկացնել, ընդլայնել, նախագծել, ձևակերպել, մշակել, կառուցել, համադրել</p>

<p>Վերլուծություն Տեղեկատվությունը բաժանել</p>	<p><i>մասերի</i> Ուսումնասիրել, միավորել, տարանջատել, դասակարգել, հայտնաբերել, զննել, ուսումնասիրել, տարբերակել, մասերի բաժանել, ընդհանրացնել, համեմատել, վերլուծել</p>
<p>Կիրառություն Տեղեկատվությունը գործադրել, կիրառել</p>	<p><i>գործածել</i> Փորձել, դիագրամ կառուցել, կատարել, գրաֆիկներ կառուցել, գործողությունների վերածել, կառուցել, զեկուցել, կիրառել, կիրառական համեմատություն անել, կիրառությունից հետևություն անել, տարրերը իրար հետ համադրել, հարմարեցնել</p>
<p>Ընկալում Տեղեկատվությունը հասկանալ</p>	<p>Հանրագումարել, համեմատել, փորձարկել, տարրական զուգահեռներ տանել, ցուցադրել, բացատրել, վերաձևակերպել, քննարկել</p>
<p>Գիտելիք Տեղեկատվություն գտնել կամ հիշել</p>	<p>Պատմել, ցուցադրել, թվարկել, տեղադրել, կրկնել, սահմանել, բացատրել, քննել, մտաբերել, անվանել, ցույց տալ</p>

3.3 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԶՄՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՐՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Աշխարհագրության ծրագրերում, դասագրքերում և ձեռնարկներում հստակ ներկայացված են տեսական գիտելիքները՝ աշխարհագրական գիտության հիմունքները:

Այն իր մեջ ներառում է աշխարհագրական հասկացությունների, աշխարհագրական սկզբունքների, աշխարհագրական օրինաչափությունների և աշխարհագրական գիտության մեթոդների ամբողջական համակարգը:

Գիտության հիմունքների յուրացումը ու տիրապետումը առաջին հերթին պայմանավորված է հենց այս տեսական գիտելիքների յուրացման մակարդակով:

Աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում շատ կարևոր տեղ է զբաղեցնում աշխարհագրական օրինաչափությունների ձևավորման մեթոդիկան:

Օրինաչափությունները՝ դրանք օբյեկտների և երևույթների օբյեկտիվորեն գոյություն ունեցող, կրկնվող կապերն են:

Աշխարհագրական օրինաչափությունները, պատճառահետևանքային կապերի և հասկացությունների հետ միասին հանդիսանում են աշխարհագրական գիտելիքների տեսական բազային կարևորագույն տարրերը:

Աշխարհագրական օրինաչափությունների յուրացումը նպաստում է աշակերտների մտավոր ընդունակությունների զարգացմանը:

Աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում հենց օրինաչափությունների դիտարկումը և յուրացումը հնարավորություն է տալիս բացահայտել աշխարհագրական երևույթների միջև առկան, կրկնվող օրինաչափ կապերը, որը իր հերթին հիմք է հանդիսանում աշխարհագրական ընդհանուր պատկերացումների և հասկացությունների ճիշտ ընկալման համար:

Գլուխ 4. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

4.1 ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՐՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Կարողությունը՝ գիտելիք է գործողության եղանակի մասին և գործողություն կատարելու ունակություն է: օրինակ ֆիզիկաաշխարհագրական քարտեզի վրա տեղանքի բարձրությունը որոշելու համար աշակերտը պետք է իմանա քարտեզի «գունային լեզուն»:

Ուսումնական կարողությունը գործնականում սովորողի կողմից գիտակցաբար կատարվող գործողություն է արդեն ձեռք բերած գիտելիքների հիման վրա: Աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում աշակերտները ձեռք են բերում մի շարք կարողություններ, որոնց ամբողջությունը հանդիսանում է յուրացված գործողությունների համակարգ:

Աշխարհագրական կարողությունը աշակերտի կողմից տիրապետվող գործողության եղանակ է, որը ձևավորվում է աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում և կիրառվում ուսումնախմացական նպատակով: Կարողությունները, որոնք ձևավորվում են դպրոցական աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում, տարբերվում են միմյանցից ոչ միայն բովանդակությամբ, այլև կատարման բարդությամբ:

Ուսուցման ընթացքում աշակերտները ընթանում են պարզագույնից դեպի բարդ կարողությունները, իսկ հետո ձևավորում են կարողությունների համակարգը:

Կարողությունների ձևավորման գործընթացի օղակներն են՝ կարողության էության բացատրումն ու ցուցադրումը ուսուցչի կողմից, նրա մասերի մանրակրկիտ վերլուծությունը ուսուցչի ղեկավարությամբ: Բազմակի կրկնության և կատարման արդյունքում կարողությունները վեր են ածվում ունակ-գործողությունների՝ ունակությունների, իսկ ազատ կիրառվող ունակությունները, որոնց արդյունքում գործողության կատարումը հասնում է ավտոմատիզմի, վեր են ածվում հմտությունների:

Հմտությունը՝ գործողության եղանակ է, կարողության տեսակ, որը բազմաթիվ կրկնության պայմաններում հասնում է գործողության հմուտ կատարման:

Հմտությունը՝ գործողությունների համակարգ է, որոնց կիրառման ընթացքում նվազագույնի են հասնում գործողության միջանկյալ փուլերը:

Կարողությունները ըստ կիրառման բնույթի դասակարգվում են հետևյալ կերպ՝

Գործնական կարողություններ, դրանք ձևավորվում են էմպիրիկ գիտելիքների հիման վրա,

Մտավոր կարողություններ, որոնք ձևավորվում են տեսական գիտելիքների հիման վրա:

4.2 ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԻ ԵՎ ՀՈՒՋԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ

Ստեղծագործական գործունեության փորձը՝ կրթության բովանդակությամբ յուրահատուկ բաղադրիչ է: Աճող սերբդի կողմից ստեղծագործական գործունեության փորձի յուրացումը ապահովում է սոցիալական մշակույթի զարգացումը:

Փորձը՝ իրականության զգայաեմպիրիկ իմացությունն է, որը հիմնված է պրակտիկայի վրա:

Գործունեությունը՝ մարդու կողմից շրջակա աշխարհի նկատմամբ ցուցաբերած ակտիվ վերաբերմունքի ձև է: Գործունեության բովանդակությունը՝ շրջակա միջավայրում կատարված նպատակային փոփոխություններ են:

Ստեղծագործությունը մարդու գործունեության եղանակ է, որն ուղղված է նոր գաղափարների, արժեքների, խնդրի լուծման նոր ուղիների ստեղծմանը: Այսինքն, ստեղծագործել նշանակում է ստեղծել նորը, սեփականը: Ստեղծագործական մտածողությունը ձևավորվում է մարդու ինքնուրույն գործունեության հիման վրա:

Ստեղծագործական գործունեության փորձը՝ սովորողի անձնային հատկանիշների համակարգում ձևավորվող նոր միավոր է, որը հիմնվում է սովորողի ընդունակությունների ու նախկինում ձեռք բերված գիտելիքների վրա և արտահայտվում է ինտուիտիվ արգասավոր մտածողության ձևով:

Սովորողների հուզաարժեքային վերաբերմունքի ձևավորումը շրջակա աշխարհի նկատմամբ հնադիսանում է աշխարհագրական կրթության բովանդակության չորրորդ, ամնաբարդ և բազմանկյուն բաղադրիչը: Այն պայմանավորում է աշակերտների ընտրողական վերաբերմունքն ուսումնական գործընթացի նկատմամբ,

խթանում է ակտիվությունը, նպաստում ուսուցման բովանդակության մյուս բաղադրիչների առավել արդյունավետ յուրացմանը:

Սովորողների հուզասարժեքային վերաբերմունքի ձևավորումը ներառում է աշխարհայացքի բոլոր բաղադրատարրերը՝ համոզմունքներ, տեսանկյուններ, գաղափարներ բարոյական սկզբունքներ և նորմեր:

Աշխարհագրության ուսուցման ընթացքում սովորողների աշխարհայացքը ձևավորվում է աշխարհագրական գիտելիքների գաղփարական ընդհանրացման միջոցով, որոնք պայմանավորվում են՝

Աշխարհագրական ուսումնական նյութի բովանդակությամբ, Ուսումնական գործընթացի խնդիրներով:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Եզրափակելով վերը նշվածը կցանկանայինք մեր պատկերացմամբ ձևակերպել այն հիմնական նպատակները, խնդիրները, որոնք դրված են ժամանակակից աշխարհագրական կրթության առջև և դրանց իրականացմանը նպաստող առաջարկությունները: Աշխարհը մշտապես փոխվում է. փոփոխվում են նաև աշխարհագրությունը և աշխարհագրական կրթությունը : Եվ աշխարհում տեղի ունեցող գործընթացների սրընթաց զարգացումը և առկա մարտահրավերները նոր խնդիրներ դրեցին աշխարհագրական կրթության առջև:

- Աշխարհագրության առաջընթացը, ուսումնասիրման բնական և հասարակական համակարգերը և օբյեկտների բազմազանությունը, գլոբալ, ռեգիոնալ և լոկալ հիմնախնդիրները, դրանց սրընթաց փոփոխությունները, զարգացման ժամանակակից միտումները նոր մոտեցումներ ու պահանջներ են առաջադրում աշխարհագրության բովանդակության, կրթության և ուսուցման որակի բարձրացման համար:
- Կրթության և գիտության ոլորտում բարեփոխումների արդյունավետության բարձրացումը կարևորագույն գործիք է պետական, հանրային և անհատական

ապահովության ու հասարակության կայուն զարգացման երաշխավորման համար:

- Ժամանակակից դպրոցականները ոչ միայն պետք է կարողանան գործնականում կիրառել ձեռք բերված գիտելիքները, այլ նաև կարողանան նայել առաջ, դրսևորել ճանաչողական հետաքրքրություն, մտածողության ճկունություն, պատրաստ լինել ստանձնելու ամենադժվար գործերը:
- Աշխարհագրությունը դպրոցում միակ առարկան է, որը ուսանողների մոտ ձևավորում է մեր մոլորակի և մարդկանց մասին համապարփակ պատկերացում: Նա նրանց ներկայացնում է տարածքային մոտեցումը՝ որպես ճանաչման միջոց և սոցիալ-տնտեսական և բնական գործընթացների վրա ազդելու կարևոր գործիք:

Ավանդական կրթության նպատակը գիտական գիտելիքների արդյունքների յուրացումն է, ուսանողներին գիտության հիմունքների իմացությամբ զինելը, նրանց մեջ համապատասխան հմտություններ և կարողություններ սերմանելը: Կարևորում են դասապրոցեսի ընթացքում Փաստերի վերլուծության հիման վրա աշակերտների ինքնուրույն եզրակացություններ և ընդհանրացումներ անելու ունակությունների ձևավորումը՝ ուսուցչի օգնությամբ ձևավորում են որոշակի հասկացություններ, օրենքներ: Արդյունքում սովորողների մոտ զարգացնում են մտավոր գործողությունների և գործողությունների հմտությունները, գիտելիքների փոխանցման հմտությունները, զարգացնում են ուշադրությունը, կամքը, ստեղծագործ երևակայությունը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Финаров Д.П., Методика обучения географии в школе, “Астрель”, Москва, 2007.

2. Душина И.В. под ред., Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях, М., Дрофа, 2007.
3. Под. Ред. Таможней, Практикум по методике преподавания географии, Москва, “Экзамен”, 2008
4. . Ամիրջանյան Յու.Ա., Սահակյան Ա.Ս., Մանկավարժություն
5. Ասատրյան Լ.Թ. և ուրիշներ, Կրթության համակարգի կառավարման հիմունքները, ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, “Զանգակ-97”, 2003
6. Մարգարյան Խ. Բ., Աշխարհագրության դասավանդման մեթոդիկա 4, Երևան, 2002, «Զանգակ-97», 328 էջ:
7. Հովսեփյան Ա., Հովհաննիսյան Գ., Մարգարյան Ռ., Մանասյան Մ., «Աշխարհագրություն 7-8» ուսուցչի ձեռնարկ, Երևան, «Մանմար», 2013, 88 էջ: